

Sammen skaper vi

Sarpsborg bibliotek

Plattform for bibliotektjenesten

Sarpsborg kommune

Innhold

Del 1: Innledning

Innledning 3

Del 2: Føringer for bibliotekdrift

Føringer for bibliotekdrift 4

Del 3: Fribyen Sarpsborg

Fribyen Sarpsborg 5

Del 4: Om Sarspborg bibliotek

Om Sarpsborg bibliotek 6
Ressursutvikling siste 25 år 6

Del 5: Satsningsområder

Aktiv formidling 8
Møteplass for alle 9
Læring og utvikling hele livet 10

Del 6: Litteraturuka

Om litteraturka 11
Satsningsområder 11
Samarbeidspartnere 12

Del 1: Innledning

Folkebibliotek er et av de mest brukte kulturtilbudene i Norge. I tillegg er bibliotekene læresteder og kunnskapsarenaer. I Nasjonal bibliotekstrategi (2020-2023) heter det:

'Bibliotekene er demokratihus. Fra Nasjonalbiblioteket til folkebibliotek, skolebibliotek og fag- og forskningsbibliotek. Sammen utgjør disse viktig demokratisk infrastruktur og er en grunnstamme i demokratiet. Moderne bibliotek skal være relevante institusjoner i lokalsamfunn, på skoler og andre læringsarenaer. De er som fristeder med tilgang til kunnskap og kultur.

Som møteplasser spiller bibliotekene en sentral rolle i integrering, i opplæring og som serviceinstitusjon i kommunen. Kommuner som utvikler sine bibliotek til å bli gode og tilgjengelige er demokratifremmende og skaper felleskap. Gjennom denne strategien vil regjeringen bidra til å utvikle bibliotekene som synlige institusjoner i kommuner, skoler og læringsinstitusjoner. Det er et mål at bibliotekene skal nå nye brukere med litteratur og lesing, legge til rette for kunnskapsformidling og at bibliotekenes digitale samlinger skal økes.

Regjeringen vil gjennom strategiske grep bidra til at bibliotekene og bibliotekarene skal nå frem til flere, også de som ikke selv oppsøker biblioteklokalet.' (s. 4)

I Sarpsborg har det vært folkebibliotek siden 1903. I de tre tidligere kommunene rundt bykjernen har det vært folkebibliotek siden 1914 (Skjeberg), 1884 (Varteig) og 1843 (Tune). Bibliotek har med andre ord en lang tradisjon som kommunal tjeneste til befolkningen. Da, som nå, var folkeopplysning, dannelse og demokrati sentrale verdier for tjenesten. Kompetanseheving, litteraturformidling og leseglede er viktige bærebjelker i alle tjenester biblioteket tilbyr.

I dag består Sarpsborg bibliotek av hovedbiblioteket, filialene i Skjeberg og Tune og fengselsbiblioteket på Ravneberget fengsel. Biblioteket er organisert som del av virksomhet kultur, plassert i kommuneområde samfunn.

Et folkebibliotek i 2025 er en åpen og aktiv møteplass, et sted man kan oppsøke for å låne bøker, søke kunnskap, finne lesero, møte mennesker, skape noe sammen med andre, delta på arrangementer, få inspirasjon til neste leseprosjekt, gjøre lekser, ha et møte, lese aviser eller bare være til stede.

Del 2: Føringer for bibliotekdrift

Lov om folkebibliotek slår fast at alle kommuner skal ha et folkebibliotek og gir en tydelig retning for hva et bibliotek forventes å levere av tjenester til befolkningen. Et folkebibliotek eies og drives av kommunen, og er samtidig del av et nasjonalt biblioteksystem.

Regjeringen har også vedtatt en nasjonal bibliotekstrategi, som peker på viktige utviklingsmuligheter og som har som mål å drive utviklingen av bibliotekfeltet i Norge framover. Tiltakene som er gjennomført i strategien legger til rette for fellestjenester og infrastruktur som små og store bibliotek nyter godt av.

Viken fylkeskommune vedtok i 2022 Temastrategi for bibliotek. Etter at Viken fylkes. kommune ble oppløst fra 2024 består fylkesbiblioteket som et interkommunalt oppgavefellesskap for de tre fylkene. Temastrategien ble videreført i planperioden (2022-2025). Denne har satsingsområder som har vært og er relevante for Sarpsborg bibliotek.

Plattform for bibliotektjenesten er et dokument som viser hva Sarpsborg bibliotek skal prioritere og arbeide med, innenfor de økonomiske rammene som gis og med de ressursene man rår over, i tett samarbeid med eiere, brukere og lokalsamfunnet.

Det kommunale planverket i Sarpsborg kommune er de nærmeste styringsdokumentene som legger føringer for prioriteringer og oppgaveløsning i det daglige. Samfunnsplanen trekker opp de store linjene og Kommunedelplan for kultur er grunnlaget for prioriteringer. De årlige handlingsplanene og budsjetter gir rammene for tiltak og tjenestenivå.

Kommunens visjon og verdier er viktige for hvordan vi utformer tjenester og tilbud til byens befolkning. Visjonen Sammen skaper vi Sarpsborg ligger til grunn når biblioteket samarbeider med innbyggerne, frivilligheten og offentlige instanser om tilbud, arrangementer og tjenester.

Verdiene FÅRT ligger også til grunn for hvordan vi driver biblioteket og hvordan vi møter bibliotekbrukerne.

F - fremtidsrettet

Slik gjør vi det:
Biblioteket skal være innovativt og bruke ny teknologi og ny kunnskap for å utvikle tjenestene. Biblioteket skal aktivt vise hvordan vi bidrar til ønsket utvikling i lokalsamfunnet.

Å – åpen

Slik gjør vi det:
Biblioteket er en åpen, gratis møteplass, tilgjengelig for alle. Biblioteket skal legge til rette for brukermedvirkning i tjeneste-utviklingen.

R – respektfull

Slik gjør vi det:
Biblioteket møter alle brukere respektfullt og likeverdig.

T – troverdig

Slik gjør vi det:
Biblioteket og dets ansatte skal opptre forutsigbart, med tjenester forankret i lovverk og planverk. Biblioteket skal gi tjenester som legger vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

I tillegg er det en rekke meldinger til Stortinget, offentlige utredninger og kommunedelplaner som nevner folke-bibliotekets kraft og muligheter til å være et verktøy på flere politikkfelt.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Gjennom vårt arbeid ønsker biblioteket å vise hvordan vi bidrar til en samlet innsats for å gjøre Sarpsborg-samfunnet mer bærekraftig, og dermed også gir bidrag til å sammen nå FNs bærekraftmål.

Del 3: Fribyen Sarpsborg

Sarpsborgs ordfører signert i 2022 en avtale med ICORN og ble med det en Friby. Fribyene er en del av organisasjonen International Cities of Refuge Network (ICORN), som organiserer arbeidet med fribyene og fribyforfatterne.

I dag har mer enn 80 byer i verden knyttet seg til nettverket, som siden 2006 har brakt mer enn 250 forfulgte skribenter, musikere og kunstnere ut fra trusler og forfølgelse, inn til en trygg havn i en friby hvor de kan fortsette deres arbeide fritt.

I 2025 venter Sarpsborg på å ta imot sin første fribyforfatter.

Del 4: Om Sarpsborg bibliotek

Sarpsborg bibliotek har i 2025 tre avdelinger i tillegg til driftsansvaret for fengselsbiblioteket ved Ravneberget fengsel. I november 2024 åpnet det nye hovedbiblioteket i sentrum, og Tune og Skjeberg områdebibliotek er endret til barne- og ungdomsfilialer med et begrenset tilbud til voksne.

Tune og Skjeberg filialer ble også meråpne bibliotek i juni 2025. Sarpsborg bibliotek får tilskudd fra Staten ved Nasjonalbiblioteket til drift av fengselsbiblioteket på Ravneberget. Det er 0,5 årsverk knyttet til denne tjenesten.

Biblioteket har 15,1 årsverk fordelt på 17 personer.

Den økonomiske rammen er på 14.647.288 kroner (2025).

Ressursutvikling siste 25 år

Tabellen på neste side viser tall fram til og med 2021. I 2022 startet byggingen av nytt hovedbibliotek og dermed midlertidig drift. Dette gjør tallene for utlån og besøk vanskelig å sammenligne med tidligere år. Det er derfor også tatt med en tabell som viser tallene for 2024, sammenlignet med kommuner Sarpsborg vanligvis sammenligner seg med.

SARPSBORG BIBLIOTEK	1999	2000	2006	2010	2016	2019	2021	2024 ***
Folketall	47.439	47.982	50.593	52.805	55.127	56 732	57 947	59 771
Antall bibliotek-avd.	7	4	4	4	3	3	3	3
Regnskap, kr totalt	9.425.200	11.974.482	8.843.162	9.857.718	10.093.417	12.211.453	12.555.949	14.572.982
Regnskap, kr per innbygger	198,68	249,56	174,79	186,68	183,09	215,25	216,67	243,81
Regnskap, kr til mediekjøp	1.269.310	1.138.431	1.003.271	1.154.103	1.270.550	1.379.450	1.524.169	1.485.734
Mediekjøp, kr per innb.	26,75	23,72	19,83	21,85	23,04	24,32	26,30	24,9
Antall årsverk	21,93	19,95	15	14,7 (15,4)*	14,83 (15,5)*	14,83 (15,5)*	14,9 (15,5)*	14,9
Åpningstid (t/u)	202	156	111	108	105	105	105	105
Åpningstid etter kl. 17 (t/u)	36	28	16	16	14	14	14	14
Utlån (inkl fornyelser)	236.923	236.012	225.118	189.008	162.389	166.855	139.383**	77.870
Antall besøk	180.222	165.070	163.783	159.034	148.013	154.735	118.514**	89.072

• *0,7 årsverk er knyttet til fengselsbibliotek i kommunen. Dette + øvrige utgifter til drift av fengselsbibliotek dekkes av bevilgninger over Statsbudsjettet. 0,5 årsverk fra 2023 som følge av nedleggelsen av Sarpsborg fengsel.
** Nedgangen i besøk og utlån skyldes koronapandemien og påfølgende restriksjoner.

• I en lang periode med kutt og stagnasjon i ressursene som brukes på bibliotek har man så godt det lar seg gjøre skjermet mediekjøp. Dette betyr at det er mindre personalressurser å bruke til aktivt formidlingsarbeid og oppsøkende virksomhet for eksempel i institusjoner, skoler og barnehager.
***I 2024 var hovedbiblioteket i midlertidige lokaler med begrenset plass og kun deler av samlingene tilgjengelig. I perioden juni-oktober var biblioteket helt stengt i forbindelse med innflytting i nytt hovedbibliotek.

Personale og økonomi

Gruppe / kommune	Kommune -nummer	Innb. totalt pr. 1. januar	Kommuner med fagutdannet bibliotekssjef	Antall ansatte totalt	Antall årsverk totalt	Antall innbyggere pr. årsverk	Lønns- og medieutgifter	Lønn og sosiale utgifter	Utgifter til kjøp av medier	Lønns- og medieutgifter pr. innb.	Medieutgifter pr. innb.
Norge		5 550 203	268	2 454	1 853,5	2 995	1 727 022 316	1 570 408 230	156 614 086	311	28,2
Østfold	31	312 152	11	115	97,5	3 201	89 402 283	81 775 895	7 626 388	286	24,4
KOSTRA-gruppe 11		592 198	6	208	180,3	3 285	165 241 686	150 444 940	14 796 746	279	25
Halden	3 101	31 935	1	10	7,9	4 042	7 235 658	6 589 000	646 658	227	20,2
Moss	3 103	52 051	1	17	15,3	3 395	13 560 929	12 660 929	900 000	261	17,3
Sarpsborg	3 105	59 771	1	17	14,9	4 011	13 232 825	11 747 091	1 485 734	221	24,9
Fredrikstad	3 107	85 230	1	25	20,5	4 158	20 012 109	18 165 790	1 846 319	235	21,7
Sandefjord	3 907	66 231		23	19,2	3 450	18 604 752	16 669 530	1 935 222	281	29,2
Skien	4 003	56 619		20	19,1	2 971	19 316 401	18 088 166	1 228 235	341	21,7

Utdrag fra nasjonal bibliotekstatistikk for 2024
Kilde: Nasjonalbiblioteket/SSB

Del 5: Satsningsområder

Sarpsborg bibliotek skal i perioden særlig arbeide med tre satsingsområder, som skal tydeliggjøre bibliotekets kraft og muligheter. Disse er valgt etter flere innspillmøter med ulike interessegrupper og politikere, i tillegg til de ansatte på biblioteket.

1. Aktiv formidling

Biblioteklovens formålsparagraf gir et tydelig pålegg om å jobbe med aktiv formidling. For Sarpsborg biblioteks del betyr det at personalet arbeider målbevisst og systematisk med egen formidlingskompetanse og med formidling til ulike målgrupper. Gode leseferdigheter er viktig for hver enkelt innbygger. Biblioteket skal gjennom sitt formidlingsarbeid være med og styrke leseferdighetene og lesegleden til kommunens innbyggere. Vi skal aktivt søke å nå flere av dem som ikke bruker biblioteket. Vi skal også drive med formidling utenfor bibliotekrommet, fysisk og i bibliotekets digitale kanaler.

Slik vil vi ha det

Sarpsborg bibliotek skal være en av kommunes viktigste arenaer for litteratur og litteraturformidling

Slik gjør vi det

- Gir befolkningen tilgang til litteratur i ulike formater, med hovedfokus på den trykte boka
- Tilbyr et bredt utvalg av digitale tjenester
- Har et personale med høy kompetanse på litteratur og formidling
- Jobber aktivt med å få flere bibliotekbrukere i alle aldre
- Videreutvikler Litteraturuka i Sarpsborg hvert år i samarbeid med andre lokale aktører

Slik vil vi ha det

Sarpsborg bibliotek skal bidra til økt leselyst

Slik gjør vi det

- Tilbyr Sommerles-kampanjen for barne skoleelever hver sommer
- Driver aktiv litteraturformidling i sosiale medier
- Litteraturuka i Sarpsborg skal ha et bredt program
- Jobber aktivt med litteraturformidling til unge og til voksne

Slik vil vi ha det

Sarpsborg bibliotek bidrar til å formidle vår rike lokalhistorie

Slik gjør vi det

- Har en god samling med lokal litteratur
- Forvalter Sarpsborg kommunes bildesamling som ligger i Digitalt museum
- Har minst fire arrangementer årlig med lokalhistoriske temaer

2. Møteplass for alle

Endringen i Biblioteklovens formålsparagraf i 2014 slår fast at bibliotekene skal være en arena for offentlig samtale og debatt. Sarpsborg bibliotek er og har vært en viktig møteplass for mange av kommunens innbyggere. Hit kommer man for å lese dagens aviser, slå av en prat med personalet eller andre lånere, gjøre lekser, låne rom til gruppearbeid eller møter, delta på aktiviteter eller arrangementer og låne bøker og annet materiale.

Det at alle tre bibliotekavdelinger nå har Meråpent-tilbud gir økt tilgjengelighet for beboere i avdelingenes nærområder.

I perioden skal det legges enda bedre til rette for å være et sted hvor innbyggerne kan treffes, diskutere, lære og bidra. Biblioteket skal være en åpen og trygg arena som bidrar til å oppfylle Grunnlovens pålegg i §100: «Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale». I samarbeide med andre aktører skal biblioteket bidra til å løfte fram aktuelle temaer og problemstillinger.

I en tid hvor aktiv desinformasjon, falske nyheter og algoritmestyrt informasjonstilgang er et økende problem er folkebiblioteket et sted hvor befolkningen har tilgang til ulike kunnskapskilder og medier. Dette bidrar til mer uavhengig tenkning og kritisk analyse av informasjon. Ved hjelp av bibliotekets tilbud og tjenester kan folk utvikle sin evne til å vurdere og kritisere kilder.

Kunnskap
er viktig for å kunne
heve stemmen i offentligheten.
Biblioteket skal bidra til en mer
informert og kritisk befolkning.

Slik vil vi ha det

Sarpsborg bibliotek skal legge til rette for offentlig samtale og debatt

Slik gjør vi det

- Bruker lokalene våre til åpne arrangementer i regi av biblioteket og i samarbeid med andre aktører
- Søker samarbeid med frivilligheten, organisasjonsliv og andre aktører for å løfte fram aktuelle problemstillinger

Slik vil vi ha det:

Sarpsborg bibliotek har et bredt tilbud

Slik gjør vi det

- Er et Bok-til-alle-bibliotek som har en egen samling tilrettelagt litteratur
- Arbeider systematisk med å sikre bredde i samlingene, fysisk og digitalt
- Skal ha et program som gir tilbud til mange ulike brukergrupper

Slik vil vi ha det:

Sarpsborg bibliotek gir tilbud til hele befolkningen

Slik gjør vi det

- Lokalbibliotekene i Tune og Skjeberg har et særlig fokus på bibliotektjenester til barn og unge i nærmiljøet
- Tilbyr litteratur på ulike språk og til norsk-opplæring
- Oppretter et UNG-styre med unge frivillige som ønsker å bidra til å lage et godt bibliotek tilbud til unge og unge voksne

3. Læring og utvikling hele livet

Biblioteket er et sted for læring og deltakelse. I tilbud og tjenester skal biblioteket legge til rette for at ulike brukergrupper kan delta og bidra.

Gjennom vårt arbeid ønsker biblioteket å vise hvordan vi bidrar til en samlet innsats for å gjøre Sarpsborgsamfunnet mer bærekraftig, og dermed også gir bidrag til å sammen nå FNs bærekraftmål. Skaperverkstedet på hovedbiblioteket kan tilby kurs i for eksempel reparasjon og redesign av klær. Frøbiblioteket kan bli en tjeneste hvor flere lærer å dyrke blomster og grønnsaker.

Det er viktig å inngå partnerskap med aktuelle aktører i lokalsamfunnet, som hagelag, husflidslag og andre for å dele kunnskap og kompetanse. Dette, sammen med samlingen av kunnskapskilder, blir noe av bibliotekets bidrag i arbeidet med en god beredskap.

Slik vil vi ha det:

Sarpsborg bibliotek er et godt sted å være

Slik gjør vi det

- Tilbyr gode arbeidsplasser til lekselesing, gruppearbeid eller 'hjemmekontor'
- Gir gratis tilgang til ulike typer kunnskapskilder, enten fra egen samling eller ved å benytte innlån fra landets biblioteknettverk.

Slik vil vi ha det:

Sarpsborg bibliotek bidrar aktivt til en bærekraftig utvikling av lokalsamfunnet

Slik gjør vi det

- Har en egen boksamling innenfor tema bærekraft
- Tilbyr kurs og verkstedsaktiviteter som reparasjon og redesign, i skapervekstedet

Slik vil vi ha det:

- Sarpsborg bibliotek bidrar til å styrke befolkningens informasjonskompetanse

Slik gjør vi det

- Tilbyr kurs og opplæring i digitale informasjonskilder
- Gi tilgang til bruk av datamaskiner og annet nødvendig utstyr slik at innbyggere som ikke selv har tilgang til slikt utstyr, får mulighet til å opparbeide seg grunnleggende digitale ferdigheter

Del 6: Litteraturuka

Litteraturuka i Sarpsborg fylte 75 år i 2024 og er «Norges eldste» og «verdens nest-eldste» litteraturfestival i fortsatt drift. Dette er en viktig del av merkevaren. Ansvaret for Litteraturuka ble i 2023 tilbakeført til biblioteket.

Litteraturukas egenart og forankring i sarpsborgsamfunnet skal være en grunnmur i videre utvikling av konseptet. Litteraturuka skal være for alle og ha, som Olavsdagene, en forankring i sarpsborgsamfunnets kultur, identitet og historie, og være en viktig formidler av dette.

Historikk, erfaring og forankring skal sørge for et kvalitetsstempel på Litteraturuka som en arena for formidling og kompetanseheving. I årene fram mot Nasjonaljubileet 2030 er det naturlig at overordnet tema for Litteraturuka er det samme som tema for Jubileumsstafetten. På den måte kan biblioteket og Litteraturuka også være en samarbeidspartner for Olavsdagene.

Litteraturuka skal tilby et allsidig program som inneholder tradisjonelle aktiviteter som bokbading og forfatterbesøk/foredrag. I tillegg skal Litteraturuka bidra til kompetanseheving og opplysning, og være en arena for egenutvikling for den enkelte deltager. Dette både gjennom kurs og workshops, men også som arena for debatt og erfaringsutveksling.

Litteraturuka i Sarpsborg skal bidra til stedsutvikling. Med fokus på lokal historie og identitet skal Litteraturuka være gjenkjennbar som en «Sarpsborg-satsing». Det er derfor viktig å bevare tidspunktet for gjennomføringen av Litteraturuka (uke 45), og fortsette å utvikle dette som en fast, årlig hendelse.

Satsingsområder

I likhet med Olavsdagene skal Litteraturuka i Sarpsborg favne om følgende satsingsområder:

- Kulturell kompetanse
- Kulturbasert næring
- Stedsutvikling

Samarbeidspartnere

Skole og barnehage er viktige samarbeidspartnere og formidlingsarenaer. Samarbeidet med skoler og barnehager videreføres og utvikles ytterligere. Her kan det for eksempel være aktuelt med flere skole- og barnehagebesøk og arrangement/aktiviteter rettet mot denne målgruppen i programmet.

Næringsliv og frivilligheten er viktige aktører som Litteraturuka bør samarbeide med. Her kan flere bidra mer, både direkte inn i programmet, og med tanke på bruk av andre arenaer for formidling og aktivitet. Etter at Litteraturuka i Sarpsborg ble tilbakeført til biblioteket er det laget en programkomite hvor representanter for Kulturhuset Gleng og Leseselskapet Borg er med.

Slik vil vi ha det

Litteraturuka i Sarpsborg skal være for alle og bidra til å formidle kultur, identitet og historie.

Slik gjør vi det

- Har særlig fokus på barn og unge, trofaste tilhengere og nye nysgjerrige.
- Legger vekt på et bredt tilbud, både tradisjonelle formidlingsaktiviteter og kurs og aktiviteter publikum kan delta i
- Samarbeider med skoler og barnehager, næringsliv og frivillig sektor

Slik vil vi ha det

Litteraturuka i Sarpsborg skal profileres som Norges eldste og en av Østfolds fremste formidler av litteratur

Slik gjør vi det

- Samarbeider med Olavsdagene om årlig tema og programposter i årene fram mot Nasjonal jubileet 2030
- Har samme satsingsområder som Olavsdagene
- Kulturell kompetanse
- Kulturbasert næring
- Stedsutvikling
- Fribyforfatteren skal ha minst et eget arrangement under Litteraturuka

